

دار الفنون

ادبیات، فلسفہ، اجتماعیات، تاریخ، جغرافیہ، ادبیات

فلسفہ، اجتماعیات، تاریخ، جغرافیہ، ادبیات

ایک آبدہ بر نشر اول نور

مندرجات:

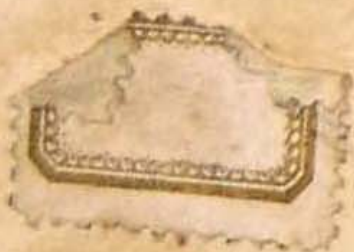
[محمد علی عینی]		شیخ ابراہیم حق
[نجیب عاصم]		القباض حقندہ بعض ملاحظہ لر
[عارف]		دوات عثمانیہ نک تأسس وتقرری دورندہ علم و علما
[اقمہارد اونغر]		» تہ آروس « قایناغندہ دارا » ستہله « سی
[وحید]		موزہ ہایونندہ اسکندر لحدی
[فائق صبری]		جغرافیہ نک علمی اصولاری
[احمد امین]		آمریقاده نورک مهاجرلری
[آورام غالاتی]		اجنبی خریطہ لردن ممالک اسلامیہ جغرافیہ اسملرینک استنساخاً نقلی و حروف
		عربیہ ایله اراءہ سی مسئلہ سی

ترجمہ فسمی

[احمد نعیم]		فلسفہ نک یکی بر قاچ تعریفی
[خلیل نعمتہ اه]		روحیاتدہ اصول
		کتابیات تحلیلاری

استانبول — مطبعہ عامرہ

۱۳۳۲ — ۱۳۳۴

روحیاتہ اصول (*)

روحیاتك موضوعى شعور حادثاتك علمى بر صورتده تقبیدر. روحیات اول امرده هر حادثات كومه سنك دیکر لرندن تمیز ایتدیكى سجه سنی، هر كومه نك تنوعلرینی؛ مثلاً «احساسات Sensations» نامى آلتنده كوستریلن شعور حالاتی كومه سنی اولاً توصیف و «احساسات Sentiments» كومه سندن تفریق ایلک؛ صوكرده هر نوع احساسی آریجه تتبع ایلک صورتیه شعور Conscience حادثه لرتی توصیف، تحلیل ایدر و بویله جه اونلرك ماهیتلرینی میدانه قویمه یی كندیسنه ایش ایدینیر. بوندن باشقه روحیاتجی بسیط حالاتك مترکب حالتلردن ناصیل طوغدیغنی، هانكى یوللری تعقیب ایدرك بو تمینك وجوده كلدیكنی آرامه یه؛ بو حالتلرك كندی آرهلرنده كى عضویتك Organisme فیزیولوژیک وظائفی ایله، نهایت فردك طویدیغنی، دوشوندیكى، ایشلدىكى محیطی تشكيل ایدن مادی واجتماعی حالتلره روحی وتیره لرك Processus مناسبتلرینی تعیین ایتمه یه مجبوردر.

بوتون دیکر علملركی غایه سنه واصل اولمق، ممكن اولان تدیر ایله حادثاتك قاریشیق تنوعلرینی قانونلره ارجاع ایتك ایچون روحیات بر طاقیم مختلف یوللر طوتمه یه مجبوردر كه بونلرك هیئت مجموعه سی اونك اصولنی تشكيل ایدر. تمهیداتمرك وضوحی ایچون و موضوعك قالدیره میه جنى امکان تطبیقی ادعا ایتمكسزین بز بو آرامه یوللرینی آتیده كى عنوانلر آلتنده تتبع ایده جكز.

۱ — نفسی اصول La méthode subjective یاخود داخلی مشاهدہ Observation intérieure كه طوغریدن طوغرویه، بلا واسطه اوله رق منحصرأ روحیاته مخصوصدر. [۱]

[*] صوك زمانلرده پارسده صوربون معلملرندن موسیو بوره لك تحت نظارتنده اوله رق [یكى علمی قولكسیون Nouvelle collection scientifique] نامى آلتنده بر طاقیم كتابلر زیر اولونمشدر كه بونلردن بریده [علملرده اصول De la Methode dans les sciences] اسمنده كى ایكى جلدك اثر مهمدر. بونده هر علمك اصولی او علمك اك دكرلی عالمی یاخود معلمی اولان ذاته یازدیرلشدر. ترجمه ایتدیكمز روحیات اصولی ایشه او ائرده قولله ژ دو فرانس معلملرندن مشهور فیلوزوف موسیو ریپو طرفندن یازلمش مقاله مخصوصه در.

[۱] Subjective كله سی (انفسی) Objective كله سی (آفاقی) دیه وقتیه ترجمه ایدلمش

۲ — شیء اصول La méthode Objective یا خود خارجی مشاهده Observation extérieure که تدقیق اولنه حق ماده طبق فیزیقجیده ، کیمیا جیده طبیعیا تجیده اولدینی کی روحیاتجی به کندننن خارجی کلمشدر . بونکله برابر بونده ایکی درلو یولی تمیز ایتک موافق کی کوزو کور . بری بالواسطه Directe در ؛ بو دیگر انسانلره حتی اعمال و وظائف ایله مجهز اولان دیگر جانلی موجوداته بیله تطبیق اولنور . دیگر بالواسطه Indirecte در ؛ بونده صورار ، سوال ایدر ، فردی اعمالده یا خود مشترک ، اجتماعی تشکیلاتده معین انسانده کی فاعلیت نفسیه Activité mentale اثرلرینی صورمه و تفسیر ایتکله اولور .

۳ — تجرب L'experimentation که روحیاتی علوم طبیعیه صرهنه صوقار . بونده کذلک طبعی وعادی Normal حادثاته تطبیق ایدلمی [اصل تجرب بودر] ، یا خود امراضک تدقیقه واسطه اوله رق قوللانسی [بوده مرضی اصولدر Méthode pathologique] اعتباریله ایکی شکل آلتنده حصول بولور . بونلردن باشقه خصوصی برطاقم اصوللر یا خود معاون یوللر وارددر که یرلرنده اشارت اولنه جقدر .

۱

داخلی مشاهده اصولی یا خود مراقبه Introspection [ایچری به باقق] ، نفسی و بناء علیه تماماً فردی Individuel اولمق سجیه سنه رغماً روحیاتک اک اساسلی اصولی و بوتون دیگر لرینک ضروری Nécessaire شرطی اولوب عصر لرجه زمان همان همان یالکز اوله رق بو علمده استعمال اولونمشدر . اول امرده هر کسک کندنده کلوب کین شیلره قارشی

و اوله جه قلمشدر . ترجمه لر طوغرو دکار . انفسی ، آفاق تعبیرلری « سنریم آیاتنا فی الآفاق وفی انفسهم حتی یتبین لهم انه الحق » آیت کریمه سنندن صوفیه طرفندن اقتباس ایدیلهرک تصوف اصطلاحاتی آره سنه کیرمشدر . کک آیت کریمه ده کک تصوفده بونلردن مقصود اولان معنا ذوی الحیاة اولسن اولسون بوتون عالم شهوده ایراث شمولدر . حالبوکه بزم سو بره قتیو و او بره قتیو کله لرندن اکلایه جغمز معنا بود کدر . فلسفه ده سو بره قتیو دن مقصد یالکز بر نفسده و مثلاً مشاهده ده یالکز مشاهده کی حادثاتی تدقیق و مشاهده ، او بره قتیو دن مقصوده او نفسدن غیری نفسلرده ، مثلاً مشاهده دن باشقه اولان دیگر نفسلرده عینی حادثه نی تدقیقدر . بو صورته بوتون عالم شهودی بو تعبیرلر ایچنه صیقیشدیرمق قطعاً مقصود اولدینی کی بر فردده مقصود اولان معنای (انفسی) دیه تعبیر ایتکده بالطبع طوغری دکدر .

اولان بسیط شعوری La simple conscience ایله اصل داخلی مشاهده آره سنی تفریق ایتمک اهمیتلیدر. حیاتنک بوتون آواننده صحتلی انسان Homme normal کندی احساسلرینی، احساسلرینی، فعللرینی طانیر، فقط همان همان انفعالی passive دینه جک اولان بوتلقی، بو طانیمنک هیچ بر اصل ایله مناسبت و مشارکتی یوقدر. عاشق کندی احتراضنک تطمینی یاخود ألم افتراق ایله (علی العاده حال بودر) روحیات تدقیقی یاپیور دکلدر؛ فقط اکر عشقنک سبیلری، اونک چوغالیجی یاخود آزالیجی دیکشمه نری، اوزامه یاخود اکسیلمه طالعیری اوزرینه دوشونور، و دیگرلریله مقایسه ایدرسه ایشته اووقت کندی احتراضی حقنده روحی بر تدقیق طاسارلامش اولور. شو حالده روحیات اصولی کندی حقنده تأمل Réflexion و تحلیل Analyse ایله باشلامش اولیور. مراقبه یه اولان اعتیاد هرکسه میسر دکلدر؛ بعضیلرنده بونک یوکسک درجه سی بولنور، بونلر فطرة روحیاتجی طوغمش اولانلردر. بومشاهده قدرتنک تکرار Répétition، انتظام Discipline، ترتیب Dressage تأثیرلری آلتده چوغالیدیغنی و فردک بوکاشعور حاصل ایتدیکنی کورمک قولایدیر؛ او، کندندن چوق زنکین بر تجربه یه مطلع اولور، چونکه مترکب بر حالت نفسیه ده ظن ایتدیکنندن ده بسیط بر چوق عنصرلر کشف ایده بیلیر؛ عادتاً تمرین ایدلمش بر قولاق بر موسیقی صوتنده آهنکلری سچدیکی کبی. بوندن باشقه هرکونکی تجربه مزه بعضی آدملر کوستررکه هیچ بر اصولی تعقیب ایتمش اولدقلرینی ادعا ایتمکسزین حیاتلرینک بعضی احوالنده حساب ایتدکلری، طویدقلری شیلری تخیل ایتیه مقتدردرلر.

ایمدی روحیات کندی ماده سی اولان حادثاتی طوغرودن طوغرویه مشاهده ایتمک خصوصیتنی عرض ایدر، حالبوکه مادی و طبیعی علملرک موضوعی عالم خارجی اولدیغندن یا حواسی Sens یاخود حواسک ده توسعی دیمک اولان آلات و ادوات واسطه سیله مشاهده ایدرلر. بو نقطه نظرندن روحیات عالم خارجی نی کندیلرینه موضوع اتخاذ ایدن علملر اوزرینه بر رجحانی حائزدر، یعنی تتبع ایتدیکی حادثه لر داخلی مشاهده ایله طانمش اولملرندن دولای انتقاده بالنسبه ده سربست و خطایه ده آاز معروض اولور. بونکله برابر بو رجحان نه قدر بویوک اولورسه اولسون دیگر بعض نقصانلرله کوچولمشدر، چونکه مراقبه اصولی کندینه مخصوص بر طاقیم مشکللری طوغورر. فی الحقیقه تام و علمی بر مشاهده طونوق، بی طرف بر نفس ایستر؛ ایمدی بز کندی شعوریمزک حالاتی تبعه مجبر اولدیغمزوقت بوبی طرفلق وضعیتنی محافظه ایتمک کوچجه در.

کذلك مراقبه اصولی بعض مؤلفر طرفندن کمال شدتله تنقید ایدلمش و حتی بعضیلری انکار بیلله ایتشلر در که ایشهوری او کوست قونت در . هر نه قدر بواعتراضلر اکثریا در میان ایدیلیر ، مناقشه ایدیلر و کندی قیمتلرینه ارجاع اولنور ایسه ده بونلردن باشلیجه لرینی بوراده خلاصه ایتک لایددر .

عینی زمانده هم مشاهده جی همده فاعل ازلقی ممکن ازلماز . « کوز کندی کوره مز » .
 حالبوکه داخلی مشاهده اصولی بونی ایجاب ایدیلور کوزو کیور . نفس کندی چالیشمه سی حقنده تأمل ایدرک بالضروره ایکی یه بولونمکه مجبور اولیور . بویله جه مثلاً اگر دقت Attention ایشنده کچن شیلری مشاهده ایدرسم اول امرده برشیئه دقت ایتمه یه ، صوکرده ده دقت کندی وتیره سنه Processus باقمه یه مجبورم . فقط اگر مشاهده ایچون اولان جهد Effort متین وقوتلی اولورسه اوتدقیق ایده جکی موضوعی یا بوزمه یه یا خود دکیشدیرمه یه سبب اولور . اوصورتله که اساساً کندیسی آزچوق جالب دقت اولان بو عملیه نفسیه اوزرینه تثبیت ایدلمش بر مراقبه آچیق Clair فقط کچیجی Passager اولان بر طاقم حالات نفسیه یی یاغالیه بیلور . بواشکاله Difficulté مشاهده نک حالت حاضره اوزرینه دکل ، بکه آره یه واسطه قاریشماش بر ماضی یه حافظه یه mémoire کوره یاپیله بیلله جکی صورتیله جواب ویریلور . میدانده در که بعض حالات نفسیه وارد در که اونلر ماهیتلری مقتضاسی اوله رق داخلی مشاهده دن قچارلر . بر قورقو ، بر حدت ، وبوتون شدتلی هیجان حالتلری ، ویرلمش بر قرارک همان اجرایی مراقبه نک حیطة تسخیرندن خارج قالیر . فقط غیر مساعد اولان بو حالاتک کندیلری صوکرده دن تحلیل اولونه بیلورلر . بونکله برابر اولدن بیلیمک لازم کلیر که بالخاصه بونلر دیگر بر اصوله کوره طاینورلر : دیگرلرینی مشاهده ایله ، در میان اولنان اعتراضک بوتون طوغرولق و محق اولمسنه رعماً انکار اولونه ماز که تماماً متصف Doué و تماماً مسخر Entrainé کیمسه لر طرفندن یاپیلیمش اولان مراقبه تحلیل اصولی قدر بینه لر میدانه قویور .

کذلك اشارت اولنور که روحیاتجی حالنده مشاهده اولنان موضوع فیزیقچینک ، کیمیاچینک ، حیاتیاتجینک مشاهده سنه بکزه مز ، چونکه حالات شعوریه بر طاقیم ثابت Stable ، مستقر fixe شیلر دکدر : یالکز زمانده ترتیب ایدلمش اوله رق مکانده صیره لانان عالم خارجی حادثاتنک حدود معینه سی کبی وضوحی Netteté حائز دکدر ، و تجربه ایله ثابتدر که فکرلرک Idées ، احساسلرک Sentiments متنوع طاقیملری بزم

شعوریمز داخلنده عینی زمانده حرکت ایده بیلورلر. مع مافیه اشارت اولونمق لازم کلیرکه ایکی حالک آره سنه وضع اولنان تقابل Opposition انجاق نسیدر اشیاده کی تغیر Fluctuation خارجی مشاهده ایچونده کذلک موجوددر. مثلاً میقرو سقوپک آلتنده اوزانان یاخود تقلص ایدن آمیب Amibe، حائل Ecran اوزرینه توجیه ایدیلن طیف مضی کبی پک مستئنا احوالی موضوع بحث ایتیمکسزین، شبهه سزدرکه شی خارجی objet extérieur حواس طرفدن طانندیغی مدتجه دقتک، حافظه نک تخیلک Imagination ثبات fixtié یاخود تحولنه Oscillation بر کله ایله مشاهدک اوزمانکی حالت روحیه سنه تابعدر. بر عامل شخصی facteur personnel وارکه اصلاً نظردن اوزاق طومیه کلمز: بر علم موثوق اولان هیئت اساساً بونی چوقدنبری کشف ایتمشدر.

اک قوتلی اعتراض مراقبه نک انجاق محضاً فردی اولمی حقنده واردر. هرکس کندی شعورندن باشقه سنی تحلیل ایده مز. حالات روحیه که انجاق اونی حس ایدلردن باشقه سی ایچون قابل مشاهده دکلدر، بر دیکرینک شیئی علملرده Sciences objectives ایدندیکینک عکسنه اوله رق روحیاتچینک تحایلنی یاخود مشاهده سنی تحقیق Vérifier ایده بیلیمسی ممکن دکلدر. بوندن کذلک شو نتیجه چیقارکه داخلی مشاهده فردی شعورک حدودینی آشمیه مقتدر اوله مقسزین علمک ایجاب ایتدیکی عمومیت سجیه سنه واصل اوله بیلیمکدن اوزاقدرد. اشکال ناقابل اجتنابدر، واسکی زمانلرده بعض روحیاتچیلرک یابدقلمی کبی تماماً یالکمز مراقبه اصولی طوتولمق ادعا ایدیلیدی روحیات یالکمز بر فردک بسیط بر تاریخ خصوصیتی اولمقندن باشقه بر علم اوله مازدی.

بو تنقیدلر، بالخاصه صوکنجی واونوتدیغ دیکرلری آچیقجه کوستریورکه شیئی یوللرده احتیاج واردر: اصول علمک بر آلتیدر، علمده شیئی Objeotivité استهداف ایدر. مراقبه عنصرلری تحلیل وثبیت ایدر. او، اولمقسزین هیچ بر شی ختام بوله ماز. حتی روحیاتک چوجقلق حالنده بیلکه یالکمز آنانک تبغه حصر ایدیور و دیکر یوللردن خبری اولیوره بکزدردی، مشاهده جی اشیانک اجباریه کندی کیملره مقایسه ایتک واونلرده بر اتکا آرامق ایچون کندندن چیقیوردی.

تظاهراته تطبیق اولنور . هیچ کیمسه دیکرینک شعورینه داخل اوله ماز ؛ فقط کندی تجربه لرینه تمثیلاً خارجی دلالتری تفسیر ایده بیلور . بو دلالتر هر وقت کوووده نك Corps بروضعی یاخود بر فعلندن عبارتدر . ال بسیط انسانلر کندی کیلرده قورقونی، حدتی، متاتی، قرارسزلخی بر کله ایله انفعالی حالتلرینی یاخود فاعلیت استعدادلرینی طانیلر . سوزدها خصوصی بر صورتده حالات ذهنیه یی Intellectuelle ترجمه ایدر . اشارت اولنق لازم کلیر که بو دلالترک Signes تفسیری Interpretation علی الاکثر او قدر ثابت دکلدر . چوق کره کورلدی که مشاهد ایتدبکمز نفسده کندی طرز تفکر، طرز تحسسمزی او قومق کبی بر تهلکه مخصوصه واردر .

حتی بنیه تشککلی و صورت تعبیرلری بزمکنه بکزدین دیکر نفسلر موضوع بحث اولدینی وقت بز برنوع شبهه و قرارسزلغه معروض قالیرز، یوزک عینی رمزی یاخود عینی اوضاع و حرکات بوتون انسانلرده عینی حسیاتی افاده ایتدیکنی بز اثبات ایده میز . بو تفسیر بویوکلردن چوجقلره و علی الخصوص اشاعی طبقه ده کی حیواناته ایندکجه دهها تهلکه لی اولور . او تمثیله استناد ایدیور : مشاهدک نفسیله مشاهده اولنان شی آراسنده کی تخالف آرتدقجه تمثیل جزئی Partiel اولور، و تشابهده دکل تخالفده دها زنکین اولور .

بواصول ضمناً قبول اولنان شو موضوعیه Postulat مستنددر : مستثنا خارج اولمق اوزره بوتون انسانلرده کی تشکلات روحیه اساساً عینی در، و هر نه قدر بر فرضیه اولمقله برابر بو موضوعه تجربه و افعال ایله تحقق ایتمشدر . او، انسانلری واسطه اتخاذ ایدرک عملیه سنی یاپار و بویله جه بر نوع عددلر تعیین ایدر که اونک آلتنده یاخود اوستنده مستثنا فردلرک موقعی واردر . فقط بونلر بیله، داهی اولسون آبدال اولسون، حیات نفسیه نك فوق العاده تمیسی یاخود فوق العاده ضعی ایله روحیانه یکی بر حصه آیرر . مقایسه اصولنی کوزدن کچیررکن بز بوکا عودت ایده جکز .

والحاصل بوتون اصوللرک ایجاب ایتدیکی اینجه تدبیرلر ایله برابر خارجی مشاهده روحیات دائره سنی بی نهایته توسیع ایدیور، و بوتون علملرک اک لازم سجیه سی اولان تعمیمی حصوله کتیریور .

بونکله برابر روحیات فیزیق، کیمیا کبی غیر عضوی موجودات علملرینه تمثیل ایدیه مز . او فردلری تتبع ایدر . شأیتده عمومی اوله رق انسان یاخود حیوانلر یوقدر : آنجاق یکدیگرندن متمایز، بری دیکری ایچون ناقابل نفوذ فردلر واردر . عمومی روحیات

ادراك ، Perception حافظه Mémoire تخیل Imagination، انفعالیات Affectivité الح
کبی هر کس ایچون مشترک اولان اعمال و افعالی تتبع ایدر؛ فقط بو افعال فردلره،
عرقلره، مکانلره، زمانلره کوره دکیشور: ایمدی اونک فردی روحیات ایله تکمیل ایتسی
لازمکلیر. بر قاج سنه دنبری ممائل مسئلهلری ممائل سجیهلری تتبع ایدرک فردی روحیات
ایله اشتغاله قویولدی.

ایمدی آرتق خارجی مشاهدەنک هر فردک تام توصیفندن عبارت اولدیغنی قبول
ایتمک لازم کلیرمی؟ اصلاً: بو علمی بر ترجمه حاله، خصوصی بر توصیفه چویرمک دیمک
اولور. فقط فردی روحیات دیکر بر یولدن، روحی حادثهلرک منتظم فورموللرینی یاخود
قانونلرینی آرایه رق دکل بلکه انمودجلری یعنی نوعلری Espèces وتنوعلری Variétés
تعین ایدرک عمومیت و کلیته واره بیلیر. بو روحیاتی تأسیس ایتمک ایچون قیمتلی مناقشه یه
دکر ایکی یول توصیه و تطبیق ایدلدی، بونلر Tests لر [۱] و تدقیق Enquête لر یاخود
اسئله questionnaire در.

۱ — Tests اصولی [Epreuve، امتحان] صحتلی انسانده اونک کندیسنه مخصوص
مادی و روحی سجیهلرینی تعین ایتمکدن عبارتدر. بو نوعدن ایلك تجربه لر ۱۸۹۷
سنه سنده متحده آمریقاده نشر اولندی بونلر آنترپومتریکن Anthropométrie
[اعضا و جوارح آره سنده کی نسبت تدقیق] اساسنی تشکیل ایدرکه بز اونکله مشغول
اولیه جغز. بو یولک مرتبلینه کوره Tests لر صنفلرک تنوعی و فردلرک مختلف قسمی
و ماهیتی حقنده بویوک قیمتی حائزدر. بونلر علی الخصوص احصائیات نتیجه لرینه کوره
حصول بولمش و متنوع کومه لره [متنوع یاشده و مختلف چنسنده طلبه، چالیشیجی یاخود
فقیر صنفلر، باشی بوش کزنلر] تطبیق ایدلش اولورسه قیمتی آرتار.
یالکنز روحی عامللره هر هانکی بر درجه یی ادخال ایدنلری ذکر ایتش اولمق ایچون
کووده لره متعلق اولان Tests لری بر طرفه براقیورز.

حسی اقتداره Capacité sensorielle عائد تتبعات: مثلاً قولاق ایچون اونک اینجه لکی،
قبول ایده بیله جکی سسلرک حیزی، بر سسک تیزلکنی تام تعین ایتمک — اقتدار محرک
Capacité motrice حقنده [قدرت Energie، حیز Etendue، حرکاتک سرعتی الح]

[۱] بو انکایز کله سی پسیقولوجلر طرفندن آلدینی معناه تماماً بزم لسانزه ترجمه ایدیله میور.
(محرک حاشیه سی)

قبول اقتداری حقنده : مثلا کوز ایچون اوزونلغک ، سطحک اک کوچوک فرقلرینی کوره بیلمک سرعت نفسیه Rapidité mentale به تعلق ایدن تجربه لر دها روحیدر (مختلف تنهاتک عکس العملری) ، حافظه یه ، حالات شعوریه نک تداعیسنه Associations دقته ، تخیه یا خودقوه اختراعیه یه faculté d'invention . بوصوک حالات ایچون Tests لری قیمتی او قدر چوق کوز و کمز ، چونکه بونلر او قدر بسیط حادثه لر دن عبارتدر که [مثلا طوغرو و معقول بر طرزده کسيلمش بر جمله نک اکالی] اوندن چیه جق نتیجه نک مترکب عملیه لرده طوغرو اوله جغه اولدن حکم ایدیه من . بو تعینات عمومیتله بسیقوفیزیک طرفدن قوللانیلان اوج اصولدن برینه کوره یاپيلمشدر : صحیح و باطل حالر ، اورته خطالر ، ممکن الادراک اک کوچوک فرقلر .

بو Tests لر اصولی فردی روحیاتک تأسیسنه و حتی تربیه تطبیقاتنه یارایه جق شایان تقدیر بر چوق نتیجه لر ویردی . فقط مؤسسری قیمتندن دها فضله کوسترمک تمایلنده بولنیورلر . ایمی اشارت ایتک موافق اولورکه احصائیات ویوزده حسابلری یالکز ظاهری بر قیمت علمیه یی حائزدر . دیگر طرفدن حیات روحیه نک یوکسک شکلرینه حتی حافظه یه ، تداعی یه ، باخصوص استدلالک مترکب عملیه لرینه ، تخیلک تأسیسنه احتراصلره الخ تطبیق ایدلمش بواصول تدیر هر وقت مؤثر دکلدر : بونلر چوق محدوددر ، علی الا کثرده کفالت کافیه یی حائز اولماز سطحیدر ، و دائماً شأنیته تام مطابق اوله رق قبول اولونه ماز .

۲ — دلیل اقامه ایده مه مکله برابر بکا او یله کلیورکه مشاهده ایله تجربه نک اورته سنده اوله رق روحی حادثه لره تطبیق ایدیلن Enquête طرزینک منشأی انکلز فلسفه سیدر . غالتون بونی ۱۸۸۰ ده (حتی دها اول) بشریاتک Anthropologie مختلف موضوعلرینه تخصیص ایدلمش تحریاتده قوللانیوردی . اونک ظاهری قولایلغندن ، استعمالی عمومی اوله بیله جکی حقنده کی فکر دن دولای هر طرفده منتشر کیدر ، آمریقاده دائماً آرتان بر غیرتله تنیه ایدیلور ؛ حتی ژاپونیا یه بیله سرایت ایتدی .

بواصولده غایت فرقلی ایکی شکلی آیریورم که آیری آیری تتبع ایتک لازم : طولایسیله تدقیق Euqnête indirctete یا خود اصل اسئله Questionnaire proprement dit ، طوغرو دن طوغرو یه یا خود شفاهی تدقیق Enquête directe ou orale .

۱ — طولایسیله تدقیق او قدر معلومدرکه توصیفه حاجت یوقدر . انکار

اولونه مازکه ایلک نظرده او جاذبدو. بر سوژه بی آلمق، اوکا بعض سؤالر توجیه ایتک، غزته لر، مجموعه لر و حتی بر چوق توزیع اولنان ال کاغذلری واسطه سیله اکثریت خلقه مراجعت ایتک. کورونیور که بو، اصولک قواعدی ایجابی اوله رق (تجربه نك تنويع و تمديدی) در. فضله اوله رق مادام که روحیاتجینک موضوعی فیزیقجینک کیمیا جینک موضوعلرندن ده چوق مختلف الجنسدر، اوله بیلیر که جوابلرک بو چوقلغیه تنوعلره نفوذ ایتک سموی Schématique اولان روحیاتده کوچ اوزاقلاشیله بیلور تهله کدن اجتناب ایتک طالعی ده چوق کبی کوزو کور. مع التأسف نتایج بو کوزل امیدلره یک نادر جواب ویریور، تأمل بونک اسبابی قولایجه کشف ایدر. میدان قونان موضوعک ماهیتی و مراجعت اولنان خلقک خطاسی موفقیتی حصوله کتیره میور.

اگر بویوک و اهمیتلی بر مسئله انتخاب اولنورسه (شکله قونمه Mise en forme) دینه بیله جک حالدن قاچار. او پارچه لره آیرلمق، معین جوابلری حاوی اولمق و بویله جه معین تعیرلره موضوع اولمق ایچون یا چوق مترکب یا خود چوق اینجه در. فقط بویوک موضوعلر ممنوع ایسه روحیاتجی کوچک موضوعلره کچه بیلورمی؟ بوراده حقلی اوله رق طانیق لازم کلیر که اسئله استعمالی ایشه یارادی: ایشه بو طریق ایله مشاهدۀ نفسیه ایچون مختلف شخصلرک بوتون بر عدم قابلیتلی کشف اولندی. هر نه قدر روحیات نقطه نظرندن سؤالر، کوزلرک رنکی، ثقاتی یا خود صاچلر و یا خود دیگر مادی بر خصوصیت حقنده کی تدقیق سویه سنی چوق کچمه مکله برابر موفقیت سؤاللرک بساطتیه مدیوندر. اک نهایت بعض مشکللرده سؤاله معروض قالان خلقدن ایلری کلیر.

ایکی شیدن امین اولمق لازم کلیور: جواب ویرنلرک طوغرولنی Véracité، اونلرک صلاحیتی Compétence. ایمدی ایجه طانمش بر خلقه مراجعت اولنمق حالی مستثنا اوله رق - بناء علیه بو قسم غایت محدوددر - بر غیر معینت و هر درلو واسطه تدقیقندن محرومیت حالنده قالنور.

۲ - شفاهی و طوغرودن طوغرویه سؤال بکا براز اعتماد ویریور. بونکله برابر بوده او قدر محذوردن سالم دکل.

اول امرده او، ضروری اوله رق طاردر. بو یول سؤال اولنان سوژه دن، اونک اجتماعی محیطندن، طور نفیسندن Tournure d'esprit سجیه سندن، عمومی یا خود خصوصی

حرث ذهنی سیدن کافی درجه ده معرفت ایدنمکی ایجاب ایدر . بوتون بو عاملردن تغافل بزی مجهوله آتار .

صوکره جوابلرک روحیاتجی طرفندن تفسیری وار . بو بر ناقابل اجتناب معادله شخصیه در . بوتون جهد اونی اصغری بر حده ایندیرمکه متمایلدر . سوال صورانک وضعیتی منفعل Passif ، آخذ Réceptive واک باشلیجه فضیلتی القا اولنانی قید ایدر بر آله بکزه مش اولمقدردر . بعضی شفاهی تدقیقلرده ، ای حرکت ایدلمش اولمقله برابر کورونورکه روحیاتجی فضله مداخله ایدر ، وسوژنی بر استقامته میل ایتدیرر . بو محذورلره رغماً شفاهی تدقیق بکا ا طوغرو بر صورت استقصا کوزوکیور .

خلاصه اسله اصولی عدد اوزرینه استناد ایدر او ، روحیات مسئله لرنده رأی عامک Suffrage universel تطبیقیدر ، وچوق کره غزته جیلرک هر موضوع حقنده خلقه ایراد ایتدکلری سواللردن چوق فرق ایتمز .

شفاهی تدقیق Enquête orale عدد یرینه کیفیتی qualité استهداف ایدر . حقلی اوله رق دینورکه اون روحیاتجی طرفندن اصولی بر طرزده اون کشینک تبعی ، امضالی امضاسز یوزلرجه کاغدلری طولدیرمهدن قیاس ایدیلهمیه جک صورتده دهافائده لیدر . نتیجه شودرکه تدقیق معاون بر اصولدن باشقه بر شی دکلدر ، و او ، مستحق اولدینی اهمیتلی رولی تنقید اتمه یولنه کیدیلیرسه فائده لی اولور . بوده مضاعفدر : طریقلری تنقید ، شاهدلری تنقید .

*
* *

بزم تدقیق و Tests لر اوزرنده بو قدر اصرار ایدیشمزک سببی بونلرک صولک تأسیسلردن اولوب اکثری کتابلرده هنوز موضوع بحث اولمامسندن دولاییدر . بوراده شیئی مشاهده اصولنه خاتمه ویرمک ایچون بوندن اول (طولایسیله) تسمیه ایتدیکم اصول قالدی ، چونکه اونک موضوعی یاشان انسانده ، شخصده دکل ، بلکه نفس انسانینک تاریخنک اشکال مختلفه سنده تثبیت ایتدیکی نتایج اوزرینه در .

روحیات شأینک قلبنده کندینی حقیقی موقعه قویدینی وقت ممتاز بر وضعیت احراز ایتمش اولور . اونک کوکی طبیعتده ، انکشافی ایسه جمعیتده در . دیگر طرفدن او ، عصاره سنی ، قوتی چکدیکی حیاتیات علملرینه استناد ایدر ؛ چونکه شعور اکثری

تجلیاتنده بوتون عضویتة Organisme وبالخاصه جمله عصبیه به تابع اولدیغندن اونلر حیات روحیه نك ضروری شرطلیدر . روحیات بر طرفدن معنوی Moral تسمیه اولنان علملرک اساسیدر، چونکه اونلرده نفسک مکانه کی، زمانده کی تجلیلرندن باشقه برشی دکلدرد . اونک بو علملرله مناسبتی میخانیکک فیزیق وطبیعی علملرله اولان مناسباتنک همان همان عینیدر، یعنی عمومیتده اک یوکسک درجه یی احتوا ایدر . روحیات اجتماعی تنیده کندی کندی طانیه یه ، تام بر شعوره وبر چوق تمایللرک قطعینته واریر . حال حاضرده فردی نفسک تنیسنک شرائط اجتماعی به تابع اولدیغنی، بوشرائطک تتبی روحیاته یاردم ایتدیکنی واونک طرفندن یاردم اولدیغنی قبولده عمومیتله اتفاق ایدلمکده در .

روحیاتی اکمال ایدن واونی فردک محصور اولدیغنی طار حدودی کچمه یه مساعد یولنه بیلن فاعلیت انسانیه نك باشلیجه وجوده کتیردیکی شیلری برر برر صایه لم .

ماقس موللر دیلر تحجر ایتش روحیاتی Psychologie Pétrifiée محتویدردیوردی . لهجه لرک اوج بویوک صنفی - بر هجالی لهجه لر Monasyllabiques ، تلاصقی لهجه لر Agglutinantes ، تصریفی لهجه لر A flexions - هر نه قدر بو مختلف سجه لر صراحتله تثبیت اولمهدن اوزاق اولقله برابر ذهنیتک مختلف شکللیله علاقه داردر ، وبونک یالکزر عرقلردن اولدیغنی طوغری دکلدرد ؛ اصلی آری یاخود سامی اولان لسانلرک تنوعی مختلف قوملرک طرز تحسس وتفکرینی انعکاس ایتدیرر : صریح hrécis یاخود مبهم Yagues واضح Net یاخود متموج fluide ، عقلی rationnel یاخود تهیجی Emotionnel .

علی العاده معناسیله تاریخ ، خاندانلرک ، انقلابلرک ، محاربه لرک تاریخی - خصوصیه خاطرآت وترجه حالرده - بزه قصورلرک ، احتراصلرک ، اشتها لرک خلق عخنه سنده خارق العاده بویودیکنی کوسترر . بونلری بزه قابا تاصلاق بر حالده عرض ایدر . تن بر انقلابی ایضاح ایتک روحیاتدن بر عحیفه یامقدر دیدی .

بر تاریخ ادیان اولمقسزین بوقدر چوق اولان حسیات دینیه نك تنوعنه واونک درین صمیمیتته ناصل نفوذ ایدیلیر ؛ اونسز بوش وغیر مشر بر تجرید ایله قناعت ایدلمش اولور . او حالده الده ایدیلن عندی Arbitraire محرف Tronqué ، سفیل Misérable بر روحیاتدن بشقه برشی دکلدرد .

عینی قید حسیات اخلاقیه ایچونده وارددر . هانکی مکتبه منسوب اولورسه اولسون اخلاقچیلر تکاملی طانتدیران عادتلرک Mœurs شریعتلرک Législations سیاسی واجتماعی

مؤسسه لرك، وعصر لرك جریانی آره سنده اونلرك تنوع لرينك تاریخی اوزرینه بر چوق
تدقیقات وتفحصات یامشردر .

صنعتلر تاریخی اولمق سزین یاراتجی تخیلک *Imagination créatrice* قدرت وماهیتی
ناصل اکلاشیلور . علی الخصوص ادبیات بر آلات تحلیل دکلیدر ؛ وېک طوغرو اوله رق
روحیاتجی تسمیه اولنان رومانجیلر اکسیک دکلدر .

اک نهایت تصورلر تاریخی *Histoire des concepts* دینلن مفهوم کلیرک *Idées générales*
تکاملنی اکلامق ایچون بالذات علملره احتیاج ضروریدر . فی الحقیقه بونقطه اوزرینه بزى
تنویر ایده بیله جک یالکزجه فردی ونفسی بر تحلیل دکلدر .

فضله اصرار ایتمک سزین کورولیور که روحیات هر طرفده احتصاد و اقتطاف ایده جک
شی بولیور . شبهه سز طانیق لازم کلیر که بوراده اونک اصولی پک چوق غیر ثابت، وتفسیری
چوق کره محقق *Certaine* اولمقدن زیاده احتمالیدر . اونو تمامق لازم کلیر که آرتق
اوطوغرو ودن طوغرویه انسانلری مشاهده ایتمیور ، اونلره کورونشی هر وقت کافی اولمیان
اثرلری آره سندن واصل اولیور .

بوتون بومواد لازمه علوم طبعیه یی تقلیداً روحیاته صوک زمانلرده ادخال اولنان مقایسه
اصولنک استعمالنه جواز ویریور . همان همان منحصرأ داخلی مشاهده یه مستند اوله رق
قالند قجه بو اصول مظنون اولمادی . اون سکزننجی عصرک نهایتلرنده هوم *Hume*
کندیسنک هم تاریخی هم روحیاتجی صفتلریله حقیقی *Réel* مشخص *Concret* انسانک
تبعه نافذ بر تحلیل یامق ذوقه قرار ویرمش اولدیغی وقت شو جمله یی یازیوردی :
[یونانیلری و رومالیلری طانیق ایچون بو کونکی فرانسلری و انکلزلری تتبع ایدک ،
پولیب *Polyde* وتاسیت *Tacite* طرفندن یازلمش انسانلر بزم اطرافلرده اولانلر کیدر .]
بو کون بز باشقه درلو دوشونیورز ، بزظن ایدیورز که بعض خطوط عمومیه یی احتوا ایدن
بومجرد تتبع *Etude abstraite* انسانلری دکل انسانی بیلدیرر ؛ بزظن ایدرز که انسانیتک
بوتون اعضاسی بر قالبدن دوکولمش دکلدر ، و بز اک اینجه فرقلره قدر مراق ایدرز .

مقایسه اصولنک غایه سی بونلری میدان قویمقدر . مثلاً مدنی قوملر روحیاتی
قارشوسنه کندی اعتقادلرینه ، عادتلرینه ، مؤسسه لرینه ، لسانلرینه ، الجا آتی غالب
قوه لرینک غیر مساوی تکاملنه کوره تشکل ایتمش ابتدائی قوملری وضع ایدر . شو حالده
او ، عمومی روحیاتی اکمال ایدن فردی یاخود مشترک روحیاته مخصوص بر طریقدر .

مقایسه‌لی اصوله اساساً اونک بر نوعندن، بر شکلندن باشقه بر شی اولمان و بساطتی سایه‌سنده بو استقصا طریقنک قیمت و ماهیتی ده‌ای ا کلاتان تکنونی اصولی Méthode génétique ربط ایتلیدر. بونک موضوعی ده نفس انسانینک فردده و تاریخده تعقیب ایتدیکی تمینک صفحات مختلفه‌سنی کشف ایتمک و چیزمکدر. بزم بنیه نفسیه مرکز Consti- tutio mentale بر اسکلت، بر جمله عظام کبی صار صیلماز بر صلابتی حائر اولان غریزه لری Instincts، احساساتک Sentiments حتی تصور لری Concepts انسانده ناصل بولندیغنی، و بی‌نهایه تجربه لردن تشکل ایتیش بر طاقم نتیجه لرا و له‌رق تثبیت ایدلمش و وراثت ایله نوعه و اوندن صوکرده ده نوعلره ناصل انتقال ایلش اولدیغنی ا کلارز. او بزه کویستررکه بو متین طبقه‌یه حیات روحیه‌نک آز ثابت، نیم متشکل دیگر تجلیلری استناد ایدیور. اک نهایت ده‌انادر، ده‌ا غیر ثابت، ده‌ا مترکب تظاهراتک فوقنده اولان دیگر تجلیلری بزه کویستررکه اونلرک انحلالی برنجیلری احما ایدر، چونکه اونلر صوگ تشکل ایدنلردر. بو تگون Gènesis فکرینک روحیاته ادخالی، نوعلرک آراسنده فردده بطی بر تمی فرضیه‌سنک بو تعویضی - که برکله ایله بوکا جنینی اصول Méthode embryologique دینه بیلور - برچوق اثرلرک ظهورینه سببیت ویردی. او توز سنه‌دنبری چوجغک روحیاتیه مشغول اولانلر بو تکنونی اصوله مثال اوله‌رق کویستریله بیلور. آرتق بوندن دیگرلری ده قولایجه اشارت اولونه بیلور.

۳

روحیاتده تجریب Expérimentation بوتون دیگر علملرده اولدیغنی کبی اولجه تعیین ایدلمش شرائط دائره‌سنده یاپیلش بر مشاهده‌در، و بوندن غایه‌ده کندیسنه یابانجی اولان هرشی بر طرف ایدرک مسئله‌یی بسیطلشدیرمکدر. بوده اوچ شکلده اوله‌رق کندینی کویسترر.

- ۱ - فیزیولوژیک حادثه‌لرک طوغرودن طوغرویه و بو صورتله اونلره مترافق Concomitants اولان شعور حالتلرینک طولایسیله تبعی.
- ۲ - روحی حادثه‌لرک طوغرودن طوغرویه تبعی.
- ۳ - تحلیل ایتمه Analyse، آیرمه Décomposition طریق تللی اولسان مرضی اغتشاشلرک Troubles morbides تبعی.

بو اوچ شکل ایله Psychologie ، physiologie Psychologie ، Psycho-Physique ، pathologique دینلن قسملر رابطه دارد .

۱ — اوزون عصر لر روحیات کنديسینه منابع واردات تأمین ایده جک اولان عضوی افعال تبغه قارشى لا قید قالدی . بوکا چوق حیرت ایتمه یه محل یوق ، زیرا روحیاتک بر علم اوله رق تأسسی انجاق اون طقوزنجی عصرک بدایتنه طوغرودر ، و روحیاتجی ایچون یکدیگرینه رابطه دار اولیان ، او قدر امنیت ایدیه مز بر طاقم مذهبیره Doctrine استناد ایتکده بر منفعت یوقدی . اوندن اولکی تشبئلرک هپسی هنوز موسمسزدی ، چونکه علملرک صورت تنی وانکشافی عندی اوله ماز : یوکسک علملر هر وقت کنديلرینه نقطه استناد خدمتی کوره جک شیئی آرارلر . هضمک فیزیولوژیسی کیمیا یه محتاج اولدیغی کبی روحیات ده علم الاعصابه Neurologie محتاجدر . تحف دکیدرکه فیزیولوژیستر بيلمکسزین و ایستمکسزین روحیاتلده مشغول اولمش اولورلر . اونلرک کشفیاتی فیزیولوژینک توسیعندن باشقه بر شی دکلدر ؛ اونلر کندی تجربه لریله دها اینجه حادثاتک استقصاسنه طوغر و کتمش اولورلر . روحیاتک تشریحه ، جمله عصیه نک تدقیق الیافه ، دماغ اوزرینه یاپلمش تجربه لره مدیون اولدیغی شیلری بوراده صایمه نک صره سی دکل . یالکز افعال منعکسه Réflexes ، عضوی احساسلر Sensations organiques ادراکلر Perceptions ، محرکیتلر Motricités ، حافظه نک شرائط مادیه سی ، احساسات ، هیجانلر ، احتراصلر Passions ، سوز و دیگر طرز افاده لر حقنده یاپلمش صریح تبعلری قید ایتکده اکتفا ایده جکم .

میدانده درکه بو درلو تجربه اصولی روحیت Psychologique ابله مادیت Physique حالت شعوریه ایله اونک ظاهری تجلیسی آره سنده کی صمیمی ارتباط اوزرینه مستنددر . بو طریق ایله صرف مشاهده دن قاچه بیلن وتیره نفسیه نک اک اینجه علامتی کشف ایدیه بیلور . بویله جه جریان دمه کی ، تنفسده کی ، قوه عضلیه ده کی تنوعلر و بر هیجانک مختلف صفحاتنه رفاقت ایدن افرازلر غایت طوغر و بر صورتده آلات ایله اولچوله بیلور .

۲ — پسیکوفیزیک اصولی دها یوکسک آرزوده بولنور ، چونکه او بر طاقیم کمی تعیینلره Déterminations quantitatives تمایل ایدر . بر علم اولچوله بیلور کمیترلر quatités mesurables استعمال ایتمی نسبتده وثوق قازانیر . صوک الی سنه ظرفنده حادثات روحیه نک شدت Intensité ومدتی Durée اولچمک ایچون بیوک جهدلر صرف

اولندی . بو صورتله بر طاقیم مذهبهر هیئت تشکل ایتدی که باشلیجه مؤسسهری وه بهر Weber و فخنه Fechner اولمق اوزره Psycho-physique عنوانی ویریلور . کچمه دن شونی اشارت ایدم که علی الا کثر پک یا کلش اوله رق psychologie physiologique ایله قاریشدیریلور . او ، بوندن بر قسمدر . طوغرو معناه psycho-physique عنوانی اوطاقیم تجربی تبعاته ویریلور که فیزیولوژینک علی العاده وسائطی معاونتدن زیاده فیزیقه تطبیق ایدیلن طریقله یاپیلمشدر . دائماً بوندن غایه عدده متعلق مناسبتله یا خود نتیجه لره واصل اولور . حقی اوله رق اونک مؤسسهرینه اوکا فضله اعتماد کوسترمه لرندن ، اصل تجربه لرندن زیاده نظریات نتیجه لرینه تمایل ایتمه لرندن دولایی سرزنش ایدیلور .

هرنه اولورسه اولسون بو تشبثلردن یکی بر شی حیقدی : لایزینغه ووندت Wundt طرفندن خصوصی آلتلره تجهیز ایدلمش وبالخاصه کمی تحریانه Recherches quantitatives حصر ایدلمش بر لابوراتوارک ۱۸۷۹ ده تأسیسی اولدی . بو ، کره ارض اوزرنده شمعی پک چوق اولان دیگر یوزلرجه لابوراتوارلره برموده ل اولدی . بو لابوراتوارلرده تعقیب ایدیلن عملیه لر پک چوقدر ، ومختلف قیمتده در . ایشته بو اصول ایله تتبع ایدلمش باشلیجه موضوعلر : کورمه نک ، ایشتمه نک ، لمسک الخ ادراکی ایچون ضروری اولان زمان ؛ اک بسیط فعل روحینک اقل مدتی [ایکی احساس آره سنی تفریق] حافظه وباشلیجه مدتلك تکرار حصولی [عمومیتله خاطره ده اوزون اولانلری تقلیه قیسه اولانلری تمیده میل ایدیلیر] ؛ دقت واونک تحوللری Oscillations ونوبتلری Intermittences اولجه یاپیلمش بر تصنیفه کوره غایت دقتله تتبع ایدلمش تداعی خواطر Association des idées [اتصال Contiguity ، تشابه Ressemblance ، علیت Causalité ، ترکیه Complexité ، وسائر ه کوره] ؛ بصرک ، سمعک ، لمسک بر منبه حسیسنی Stimulus sensoriel تکرار حرکت کتیرمک ایچون لازم اولان زمان [فردی تخالفلر مستثنا اولمق اوزره عمومیتله سوژه نک برنجی احساسی اوزرینه یا خود حس ایتدیکنی اشارت ایتک ایچون حصوله کتیرمه یه مجبور اولدیغی حالت عضله اوزرینه تثبیت ایتدیکی وقته کوره مدت عینی اوله ماز] ؛ فعل محاکمه مدتک حکمک Jugement ماده سنه ، فردک بنیه سنه کوره تخالفی الخ .

کورولور که تجربی اصول بویوک فائده لر تأمین ایدیور وانکار اولنه ماز که اهمیتده متفاوت اولمقله برابر بر چوق مساعینک حصوله کله سنه سبب اولدی . اکتساب اولنان

نتیجه لردن آیری اوله رق بونفس ایچون ده اعلا برانتظامدر : او ، تطبیقه اجبار ، صبره
اعتیاد ایتدیرر ، عجله یاپیله جق عندی تعمیلری منع ایدر ؛ فقط اونده طرفدارلرینک
کورمک ایستمدنری نقصانلر، محذورلرده واردر، یالکز اونی منحصرأ روحیات اصولی
کورمه لرینه باقیلیرسه نواقصنی اونوتمش اولیورلر کوزوکیور .

بویله حالات شعوریه نك مدتی اوزرینه اولان تجربه لرکه psychométrie عنوانی
آلیور ، انجاق برطاقم اورتیشیلر ویرر . برسسک ، برضیانک ادراکی ایچون لازم اولان
زمانک اقلی [ثانیه نك ملیونده بری تخمین اولنیور] هر فرد ایچون عینی دکلدر . برنوعک
کندی جنسنه اولان اشتراکی [بالینه - مملی] وبوکا مماثل دیگر احوال کی مرکب برعملیه
موضوع بحث اولدیغی وقت برندن دیگرینه اولان فرق تزايد ایدر . شبهه سز بوتجربه لر
چوق شی اوکرتدی ، باشلیجه حقسز اوله رق دوشونجه یه Pensée اسناد اولنان فوق العاده
سرعتک اونده اولمامسی ؛ فقط استخراج اولنان وسائط (انکار اولونه میه جنی اوزره)
برطاقیم کمی تعینلردرکه بوده غایت نسبی برمعاده در .

عینی اشارت پسیکوفیزیکک تکلیف ایتمش اولدیغی یکانه قاعده عمومیه حقنده ده
یاپیله بیلور ، یعنی مشهور وه بهر - فه خنهر قانونی : « تنهک Excitation لغاریتمه سنه کوره
احساس تزايد ایدر . » شدتله تنقید ایدلمش وعلی الا کثرتعدیل ایدلمش اولوب آرتق بوشکل
مطلقده قبول اولونمیور . باقی قالان شوکه احساس اوکا سبب اولان تنهیدن ده یاواش
اوله رق چوغالور ؛ مضاعف ، مثلث ، مربع برتنویر مربعدن ، مثلثدن ، مضاعفدن ده
آز اوله رق محسوسدر . کمی تعین آنجاق تقریبیدر .

برچوق تجربه لر آزچوق صنعی Artificielles اولمسندن دولانی مؤاخذه اولنور . لابوراتوارده
تتبع شرائطی علی الا کثر حادثه نفسیه نك طبیعی اوله رق حصوله کلدیکی حیات عادیه شرائطندن
چوق فرقلیدر . شعورلی حیاتک هیئت مجموعه سی ایچون اولان قیمتی تجریب نتیجه لری انجاق وقوعه
کتیرلمش حادثات شرائطنک شأنیتده اولدیغی کی تطبیق ایدیله بیلدیکی وقت آله بیلور . حالبوکه
بوهر وقت بویله اولمیور . فکرلرک یکدیگرینی ناصل تعقیب ایتدیکنی تدقیق ایچون بعضی
کره سوژه دوشونجه نك جریان طبعیسندن پک اوزاق شرائط آلتنده بولندیریلیر . مختلف
شیلره دلالت ایدن کلمه لر متعاقباً تبلیغ اولنور ودرحال القا اولنان فکر ایله جواب
ویرمک لازم کلیر . فقط بوتجربه ده بر عامل اصلی ، حافظه نك قوانیتسده Dinauisme
اهمیتی اولان منفعت برطرف ایدیور . بونوعدن برچوق باطل تجربه لر وار احتیاساته ،

هېجانلره ، احتراصلره تعلق ایدن باشلیجه لیدر. بونلری جانلی اوله رق آلمق ، سونمکسزین اولچمک غایت کوچدر؛ صنعی اوله رق حصوله کتیرلمش ألم، حظ، هیجانندنه دوشونولور؛ *تجربیک حقیقه* روحیاته موافق اولسی ایچون اونک مراقبه ایله تفتیش ایدلمش اولسی لازمدر؛ چونکه بواولمقسزین چیقان نتیجه لر اصل روحیاتک دکل فیزیولوژینک ، فیزیقک منفعتنه اولمش اولورکه چوق کرده بویله اولیور. بیلیمک لازم کلیرکه صوک سنه لرده پسیقوفیزیکجیلر برکت ویرسون بو خطایی اکلا دیلرواونی ازاله ایتیه چالیشیورلر .

اونلردن بری *تجربیک شرائط* عمومیه سی اوله رق شونلری اجمال ایدیور :
برنجربه اک بویوک براهتم ایله یاپیلمش اولیه بردنهمه Essai یاخود مشاهده درکه اونی طوغرو بر صورتده بوتون بوتون باشقه اوله رق تکرار ایتیمک ممکن اولور. او، مشاهده جیه مشاهده ایتدیکی مدتجه بوتون بوزیجی تأثیرلردن مجانبته ، کذلک مطلوب اولان نتیجه لره کندی خالص شکلی آلتنده واصل اولمه یه یاریم ایدر . بزم ناصل یاپدیغمزی تماماً بیلدیکمز وقت دیگرلری ده عینی یولی تعقیب ایدرک بزم چیقاردیغمزک صحیح یاخود باطل ، بزم آلامزک صالح Appropriées اولوب اولمدیغنه حکم ایدر . تجربیب مشاهده نک امنیتنی وهر نتیجه نک کندی شرطریله اولان ارتباطنی اوصورتله تأمین ایدرکه دنیانک هر طرفده اولان مشاهده جیلر عینی روحی مسئله اوزرینه مشخص اوله رق چالیشه بیلورلر .

۳ — مرضی اصول هم مشاهده یه هم ده تجربه استناد ایدر . قوتلی برواسطه استقصا اولوب نتیجه لری زنکیندر . فی الحقیقه خسته لق تماماً معین احوال وشرائط دائره سنده کندی ماهیتندن مؤسس ، وصفت بشرک مالک اولمدیغنی طریققرله حصوله کلش اک اینجه برتجربیدر : او ، تمنعه Inaccessible واصل اولور . فضله اوله رق اگر خسته لق بزم ایچون نفسک میخانیزمه سنی بوزمه یی ، وبزه بوصورتله منتظم ایشلمه نک ده ائی کلاشیلیمسنی تأمین ایتهمش اوله یدی اک عامی اخلاقک رد ایتدیکی تجربه لرتهلکه سنه آتیلیمه یه کیم جسارت ایده جکدی ؟ بوتجربه لره قاتلانہ جق بری ، واونلره تصدی ایده جک بردیگری بولونه بیله جکمیدی ؟ ایمدی فیزیولوژی وپاتولوژی — نفسک اولسون ، کووده نک اولسون — ایکی متناقض اوله رق یکدیگریله تقابل ایتزلر ، بلکه برکلك ایکی قسمی کییدر .

بواصول دماغ واعصاب خسته لقلرینک [رحم خسته لغی ، نه وراستنی ، صرعه] جنتک

مختلف شکل‌لرنده و بعض نادر یاخود بوزوق Anormal حادثه‌لرک [طبیعی و صنعی سیر فی المنام، شخصیتک طاغیلمه سی و دیکشمه سی] تتبعنده عینی منابعی بولور .
 بوندن باشقه فاعلیت نفسیه‌نک بوتون تجلیاتی مرضی بر شکلده تتبع اولنه بیلور .
 ادراکلر برساملره Hallucination ؛ حافظه کندی ضیاعلرینه [ضیاع حافظه Amnesie] تنه‌لرینه Excitations [شدت حافظه Hypermnesie] و هم‌لرینه Illusions [بطلان حافظه Paramnesie] کوتورر . اراده‌لی قدرت Puissance volontaire ازاله [فقدان اراده Aboulie] دافعه‌لی تمایلات ایله Tendances impulsives افلاج Paralyser اولونه بیلور . هرکس دلیرده نداعی خواطرک خلاف عاده تظاهراتی Anomalie طانیر . منطق و یارایجی تخیل عملیه‌لرینک مرضیاتی اہمال ایدلمشدر . تخیل عالنده مرضی Mordide ایله صحتی Sain بعض کره ناقابل تفریق Indiscernable اولدیغندن بونک تبعی چوق کوچدر : مع مافیہ غیر ممکن ظن ایتیمورم .

نطق و اشارات تعبیریہ اغتشاشلرینک تبعی مرضی اصولک نه قدر متمر اولدیغنی کوسترمک ایچون اک کوزل مثالدر . اراده‌لی سوز ، ایشیدیلن کلمه‌لرک تکراری ، یوکسک سسله اوقومه ، سویلنمش کلمه‌لرله یازلمش کلمه‌لرک مقایسه‌سی قوه‌سی ایله استتساخ قوه‌سی : بوتون بونلر هپسی بردن یاخود دیکری سالم قاله‌رق بشی ، دردی ، اوچی بردن ازاله اولونه بیلور . آرتق خسته‌لق تحلیل ایچون اک کوزل بر آلتدر دیه بیلیرمی یز ؟ فضله‌سی وار : او ، دوزوک حالی ده Etat normal تعلیم ایدر ؛ چونکه بو ضیاع کلام Aphasie تنوعلری بعضیلرنده بصر خیال‌لرینک [بصری انموزج Type visuel] دیکرلرنده صوتی یاخود محرک خیال‌لرک [سمعی انموزج Type auditif] محرک انموزج Type moteur] کورولن غالیتنی میدانه قویمه‌یه سبیت ویردی .

هنوز مرضی اصولک احتساسات Sentiments ایله اولان مناسبتلری حقنده برشی سویلدم . هپسی مرضی شکلی اکتسا ایدر ؛ فقط او ایله برکومه‌که معنوی واجتماعی اهمیتدن دولایی یکی بر علمک طوغمه‌سنی انتاج ایتدی : جنائی بشریات Anthropologie criminelle . حقیقه او کووده‌نک تشریح و فیزیولوژیسنک تام بر نصفنه عاٹد اولور ؛ باقی ایچونده روحیات یاخود اخلاق موقعی آلیر . او ، مجرملری ، جنت حدینه ککش کیمسه‌لری تتبع ایدر ؛ کوستررکه تعبیر عامه بعضی کیمسه‌لر حقنده (انسانلقدن هیج بر شیلری یوقدر) دیمکله کندینی آلداتمش اولور . احتساسک تعضونده برعضوک ، یاخود

مادی تعرضوده بر فعلك یوقلغنه بکزر بعضی نواقصی بولونه بیلور . بونلر اونوع موجودلردر که طبیعت Nature یاخوداحوال وشرائط Circonstance اونلری انسانلقدن چیقارمشدر . دلیرك روحیاتی که کومه لرده Groupes ، هیئت مجموعه لرده Collectivités احتیاساتك ، الجاآتك Impulsions یاپدیغی روللری تتبع ایدر بوکو کدن آیرلش بر دال کیدر . صوگ زمانده بعض قیمتلی اثرلرده کندینی کوستردی .

مرضی اصولك مدیون اولدیغی چوقدنبری توصیف ایدلش تنویم Hypnotisme طریقنی خاطر لامقسزین مرضی اصولی ترك ایتك طوغری اولماز . اونی [معنوی تشریح ذی روح Vivisection moral] تسمیه ایتهدن قورقولماز ، اویله حقیقی برتجرب که فیزیولوژیستك عضوی میخانیزمی کورمی وکوزی اوکنده ایشلمه سی کبی ذهنی میخانیزمی کورمی وکوزیمزك اوکنده ایشلمه یی مساعد اولور . القا ایله حصوله کتیرلش و تشفی ایدلش فلجلر ، صنعی ضیاع حافظه لر ، مثبت و منفی سیرفی المناملر ، اوزون فاصله دن فعللر القاآتی : بوتون بونلر و دیگرلری بر طاقم اسکی مسئله لری یکی برشکلده میدان قویور .

فقط اصل قید اولونه جق نقطه مهمه شودر که : بو طریق روحیاتك هنوز یازده مدیغمز غیر مشعور یاخود تحت الشعور فاعلیت Activité Subconsciente ou inconsciente دنیلن بر قسمنه نفوذ ایتك ایچون چوق مؤثر اولمسیدر . میدانده در که داخلی مشاهده اصولی بوراده یا هیچ بر ایشه یاراماز ، یاخود آلداتمه ایشنه یارار . بو ، دائماً بویوین شیئی اصولك استعمالیله در که اوزون مدت واضح شعوره مقصور قالان روحیات حیطة سنی توسیع ایتدی وید تسخیرینه کچه بیلن شیلرك حیات نفیسه نك انجاق ضعیف بر قسمندن عبارت اولدیغی قبول ایتمی اعتیاد ایدندی . تحت الشعور حقنده قبول اولنان بعضی رأی که اونی علی العاده فیزیولوژیک یاخود نامتناهی اصغریته صیوررت ایده بیله جك شعورك غایت ضعیف بر درجه سی ملاحظه ایدر ، بو اصول مسئله سیله او قدر علاقه دار دکلدیر .

ایمدی تنویم معلوم اولسون مجهول اولسون بزم کندیمزدن بر قسم اولان ، بزم ماضیمزی صاقلایان ، بالقوه حائر اولدیغمز تمایلارك ، شعورده انقطاع حصوله کتیره مین قدر تلرك خزینه سی اولان بوتحت الارض عالمی کشف ایده بیلمك ایچون الكاعلابر اصولدر . او ، بونلره حائر اولدقلری کیزلی تأثیرلر حقنده فرضیه لریاخود استقرا ایله دکل طوغرودن

طوغرویه وصولی مساعددر . بعضی کیمسه لرده تماماً اونوتولمش صفحات حیاتندن بعضیسنی احیا ، یاخود بالذات منومك Hypnotisé قطعاً ظن ایتدیکی بعضی خطوط سجهینی کشف ایده بیلور .

*
* *

روحیاتده کی اصوللرک تعداد سابق عدد و همنی ویرمه ملیدر . اساسده کی درین تخالفله رغماً اونلرک هپسی دائماً برتحلیلدن عبارت و غایه لری ده بردر . یالکز حالات روحیه یی موضوع اتخاذایدن روحیات واضحاً متعین و حدودی ثابت بر علم اوله مازدینه بیلور که « کوکده کی ، یرده کی بوتون اشیا معلوم اولمق حیثیتله روحیاتک ماده سیدر » او ، حیات حیوانیه و انسانیه نک اک عادی حادثاتیه صنعتک ، علمک ، دینک اک یوکسک یاخود اک متمدن جمعیتلرک اک مترکب تجلیاتی درج ایدر . ایمدی اونک مسئله لری برچوق طرزده و مختلف یوللرده هجومه معروض قاله بیلور . هر روحیاتجی بوتون اصوللری قوللانمه یه اهل اوله مازه الویرر که کندی استعداد مخصوصنی تعقیب ایتمش وای انتخاب ایتمش اولسون ؛ شایان تأسف در که بعضیلری یالکز بر طریقک - او ، اونلره - ای اولوب دیکرلرینک قیمت علمیه دن محروم اولدینی خرافه سنه طالمشلردر .

اگر بوراسی هیئت مجموعه سی روحیاتک اصولنی تأسیس ایدن منفرد اصوللرک تاریخی یامقیری اولسهیدی ارضیاتک Géologie طبقه طبقه ترتینه ممائل اوله رق یکدیگری اوزرینه موضوع اولان متعاقب قسملرینک تشکلی و بونلرک متفوق بر انتظامک تأثیری آلتنده اوله رق صوک زمانلرده حصوله کلدیکنی کوسترمک قولای اولوردی . اول امرده نیوتونک فیزیقی تداعیه نک Associationisme مؤسسی اولان هارتلیه Hartley رهبرلک ایتدی . صوک عصرده حیاتیاتک Biologie تأثیری کندینی کوستردی . ده صوکره صحت و وثوق اندیشه سیله اصول لابوراتوارلرک تجربیلرینه صیوررت ایتدی و حتی پسیقوفیزیکجیلرله کمی تعینلره میل کوستردی . اک نهایت داروه نیرمک تأثیری آلتنده تکنونی یاخود تکامل اصولی Méthode génétique ou d'évolution تاریخه و علوم طبعیه یه اولدینی کبی روحیاتده نفوذ ایتدی . احتمال استقبال دیکر تشبثلرده یول آچه جق ؛ چونکه بوقدر استقصا وسائطنه رغماً پک چوق مسئله لر هنوز قارا کلقدرد و مجهوله بویوک بر موقع قالبور . ۲۶ نیسان ۱۹۱۶

محرری :

ت . ریو

مترجمی :

خلیل نعمت‌آه